

Коли росіяни заснули, Наталія забрала дитину та втекла через поле, спершу до Броварів, потім виїхала в Тернопільську область.

Депутатка Верховної Ради Марія Мезенцева стверджує, що є «значно більше постраждалих». Їхні історії стануть відомі, коли жінки будуть готові говорити [3].

Ратифікація Стамбульської конвенції дозволила експертам Ради Європи контролювати, як Україна виконує взяті на себе зобов'язання, також Україна тепер має право вимагати посилення відповідальності для кривдників українських громадян за кордоном.

Література:

1. Фішер Г. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція). Довідник для членів парламенту : навч. посіб. Страсбург, 2013. С. 21.
2. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2022/03/31/istorij-pro-zgvaltuvannya-ukrayi-pok-rosiyanamy-staye-vse-bilshe-zahidni-zmi/> (дата звернення 09.10.2022).
3. URL: https://zaxid.net/nevimovna_navmisna_zhorstokist_n1540150 (дата звернення 09.10.2022).
4. URL: <https://t.me/vnsnua/30517> (дата звернення 09.10.2022).

ГЕНДЕРНО-ОБУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ

Палій Н. О.

*аспірантка відділу теорії держави і права
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Вивчення питання гендерно-обумовленого насильства особливо актуальне в умовах воєнного вторгнення на територію України, саме тому потребує додаткових досліджень та уваги як науковців так і законодавців. Збройні конфлікти, стихійні лиха та надзвичайні гуманітарні ситуації можуть значно послабити здатність суспільства захищати жінок і дівчат загалом та особливо від гендерно-обумовленого насильства.

Цей вид насильства особливо часто піддається замовчуванню зі сторони жертви. Насильство по відношенню до жінок часто підриває

здоров'я, порушує безпеку та незалежність постраждалих як з фізичної так і з психологічної сторони. Проте, дуже високий відсоток вчинків гендерно-обумовленого насильства приховується, що спричиняє безкарність винних осіб і, таким чином, набуває системного характеру. Саме тому, висвітлення даної теми, публічне обговорення та залучення громадськості є надзвичайно актуальним та спроможним сприяти позитивним зрушенням задля досягнення бажаних результатів.

Важливо відзначити, що саме встановлення відповідальності за вчинення тих чи інших дій, є один із способів боротьби з таким діянням. Водночас, Кримінальний кодекс України не оперує поняттям гендерно-обумовлене насильство чи насильство за ознакою статі, відповідно не визначає рівня відповідальності за такі діяння.

Варто також звернути увагу на Резолюцію Ради Безпеки ООН 2106 (2013), яка прийнята для боротьби з безкарністю щодо проблеми сексуального насильства в умовах збройного конфлікту. У резолюції відзначається, що «сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту і в пост конфліктних ситуаціях набагато більше зачіпає жінок і дівчаток, а також групи, які є особливо вразливими або можуть бути його конкретним об'єктом, але також зачіпає чоловіків і хлопчиків» [1, с. 1]. Дана проблема є особливо актуальною для України, враховуючи повномасштабне вторгнення на територію України. Проблема ускладнюється також замовчуванням таких випадків чоловіками, оскільки існує переконання у суспільстві про неприйнятність свідчення чоловіком про факт гендерно-обумовленого насильства.

Агентство ООН у справах біженців, яке є всесвітньою організацією, основною, метою якої є захист прав біженців, вимушено переміщених громад та осіб без громадянства вважає гендерно-обумовлене насильство серйозним порушенням прав людини, яке загрожує життю та є проблемою для здоров'я. Під час переміщення та кризи загроза гендерно-обумовленого насильства значно зростає для жінок та дівчат [2, с. 1].

Гендерне насильство може бути як сексуальним, фізичним, словесним, психологічним (емоційним) або соціально-економічним, і воно може приймати різні форми, від словесного насильства та ненависті в Інтернеті до зґвалтування чи вбивства. Саме тому, не можна ототожнювати сексуальне насильство з гендерно-обумовленим. Останнє є ширшим поняттям.

Для можливості законодавчого врегулювання та протидії гендерно-обумовленого насильства необхідно зрозуміти саме причини їх виникнення та мотиви, якими керуються особи, що здійснюють насильство. Гендерно-обумовлене насильство може бути спрямоване на будь-яку стать. Водночас, як засвідчує статистика насильству піддаються в переважній

більшості жінки. В період повномасштабного вторгнення Росії на територію України актуальність вивчення, аналізу поняття «гендерно-обумовленого» насильства набуло ще масштабнішого значення. Та, на жаль, самі факти вчинення такого роду насильства почастишали.

В суспільстві побуває думка, що однією з найголовніших причин гендерно-обумовленого насильства є гендерна нерівність у суспільстві, де чоловіки зловживають своєю владою щодо жінок.

Як відмічає ЮНІСЕФ «у всіх суспільствах жінки та дівчата мають менше влади, ніж чоловіки – над своїм тілом, рішеннями та ресурсами. Соціальні норми, які визнають використання чоловіками насильства як форми дисципліни та контролю, посилюють гендерну нерівність і продовжують гендерне насильство. У всьому світі жінки та дівчата, особливо підлітки, стикаються з найбільшим ризиком» [3].

В умовах збройної агресії питання насильства заснованого на перевазі в силі стало надзвичайно актуальним. Звичайно, це стосується не лише жінок, а й чоловіків, однак жінки все ж частіше стають жертвами насильства саме тому, що вони жінки. На жаль, російська армія стала яскравим представником здійснення насилля на території України загалом та гендерно-обумовленого насильства, зокрема.

Міжнародна організація «Жінки для жінок», яка 1993 року допомагає жінкам з різних куточків світу відновити своє життя після пережитого різного роду насильства, часто причиною якого є саме війни та збройні конфлікти, ґрунтуючись на багаторічному досвіді висловлює причини гендерно-обумовленого насильства. «Поширеність гендерно-обумовленого насильства в усьому світі значною мірою пояснюється системною гендерною нерівністю, яка позбавляє прав жінок, дівчат та інших меншин і придушує їхні голоси, щоб їхні історії не були почуті, а їхні природні права людини можна було легше позбавити. Цикл насильства продовжується через відсутність справедливості, брак доступних ресурсів або відсутність економічних можливостей, що призводить до того, що постраждалий стає залежним від насильника» [4].

Україна обрала курс на закріплення в законодавстві гендерної рівності, в тому числі, боротьбу з гендерно-обумовленим насильством.

Систематизуючи всі заходи боротьби з гендерно-обумовленим насильством їх можна поділити на дві групи: ті, які пов'язані зі зменшенням ризику здійснення такого виду насильства та ті, які пов'язані з наданням відповідної допомоги та своєчасного доступу до якісних послуг, які відповідають потребам осіб, які пережили гендерно-обумовлене насильство.

Відповідно до Рекомендацій висвітлених у платформі гендерної рівності Біаріцц. «Боротьба з насильством щодо жінок не може бути реалізована без набору механізмів, що виходять за рамки простого кримінального засудження за насильство» [5].

Важливо відмітити, що незважаючи на негативні емоції у противників ратифікації Стамбульської конвенції, Конвенцію про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами все ж ратифікувала у 20.06.2022 році.

Проте, важливим є не лише декларування затвердження програм, вступ до організацій, які забезпечують вивчення даного питання та пропонують шляхи та способи захисту, що безперечно є важливим, а й вчинення реальних дій, які будуть направлені на людей, які потребують цього захисту.

Організація, яка здійснює активну роботу в усьому світі, щоб запобігти гендерно-обумовленому насильству та реагувати на нього в надзвичайних ситуаціях це – ЮНІСЕФ. Вони зосереджуються на унікальних потребах дівчат і жінок – визнаючи їх системну схильність до гендерно-обумовленого насильства – і водночас допомагають забезпечити підтримку всім, хто пережив сексуальне насильство, включаючи хлопчиків.

У координації з урядами, громадянським суспільством та партнерами з Організації Об'єднаних Націй ЮНІСЕФ надає постраждалим клінічні медичні послуги, набори першої необхідності, психосоціальну підтримку та безпечні місця, які їм необхідні для доступу до допомоги та захисту.

Безпечні простори дозволяють жінкам і дівчатам брати участь у заходах з розширення прав і можливостей і отримати доступ до важливої інформації про їх права та шляхи реалізації своїх потреби. Сюди входить інформація про те, як отримати допомогу та куди повідомити про сексуальну експлуатацію та насильство. У багатьох надзвичайних ситуаціях безпечні місця є єдиним способом для жінок та дівчат отримати доступ до актуальної інформації, яка рятує життя.

Громадянське суспільство зробило важливий внесок, порушивши мовчання щодо дискримінації та насильства щодо жінок. Зараз черга законодавців вжити заходів та відповідних органів вдало реалізовувати на практиці закріплені норми.

Література:

1. Резолюція 2106 (2013), ухвалена Радою Безпеки на її 6984-му засіданні, 24 червня 2013 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU13034?an=2&scop=0&fcop=9>
2. Звернення Агентства ООН у справах біженців URL: <https://www.unhcr.org/gender-based-violence.html>
3. UNICEF. Gender-based violence in emergencies URL: <https://www.unicef.org/protection/gender-based-violence-in-emergencies>

4. Meghan Ott. Gender-based violence (GBV) includes physical, sexual, verbal, emotional, and psychological abuse, threats, coercion, and economic or educational deprivation. June 4, 2021 URL: <https://www.womenforwomen.org/blogs/series-what-does-mean-gender-based-violence>
5. BIARRITZ PARTNERSHIP FOR GENDER EQUALITY. Recommendations of the Gender Equality Advisory Council for advancing gender equality and the empowerment of girls and women / Biarritz partnership for gender equality. 2019. URL: <https://www.elysee.fr/admin/upload/default/0001/05/cfb1e2ba2b9aa09c1660f1b6df2cabbc815ecc2.pdf>.

ПРОБЛЕМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Панюк Т. П.

*кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри економічної теорії
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, Україна*

За сучасних проблем військової агресії росії проти України з різних інформаційних джерел ми спстерігаємо за новинами, чуємо інформацію про хід війни, про наші досягнення в ній, а також про інші обставини, які нерозривно пов'язані з воєнним станом в нашій країні.

Запроваджений військовий стан та зосередження уваги всієї світової спільноти на обставинах цієї війни, не заважає злочинності існувати в нашій країні попри воєнні дії.

Одним із злочинів, який є непомітним сьогодні – **гендерно-обумовлене насильство**, а саме домашнє насильство, яке має тенденцію до загострення в умовах збройного конфлікту та може відбуватись як зі сторони чоловіка так і зі сторони жінки. Натомість практика повідомлення про насильство до правоохоронних органів серед потерпілих може не бути поширеною через об'єктивні перешкоди, які закономірно пов'язані з військовим станом [1].

Домашнє насильство проявляється в таких аспектах:

– психологічне насильство – словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, постійний